

Kunstroute

2

Rond de Dobbe

Zoetermeer is een jonge stad met een oude dorpskern. In 1962 werd het oude 'boterdorp' in snel tempo uitgebreid met nieuwe wijken. Vanaf het begin van deze groei was er aandacht voor beeldende kunst in de stad. De gemeente Zoetermeer geeft al heel lang opdrachten aan professionele kunstenaars om bij bouwprojecten een kunstwerk te maken. Veel kunstwerken zijn dus speciaal ontworpen voor een plek én speciaal voor de mensen die de plek gebruiken.

Op dit moment staan er meer dan 180 unieke kunstwerken in de stad. Je kunt ze ontdekken met de verschillende kunstroutes. Elke route loopt door een ander stukje Zoetermeer. Voor wie met kinderen op pad gaat, staat er per kunstwerk een vraag die helpt om een gesprek over kunst op gang te brengen.

Meer informatie over kunstwerken in de stad vind je op www.zoetermeer.nl/kunst.

2,8 km

Wandelroute ■ Toegankelijk voor rolstoel/scootmobiel

Deze kunstroute gaat langs elf kunstwerken rond de Grote Dobbe. De route sluit aan op kunstroute 1, Kunst in het hart (wandelroute) en wordt gevolgd door kunstroute 3, De Dorpstraat door (wandelroute).

Start:

Stadhuis-Forum, Stadhuisplein 1

Einde:

Hoek Vlamingstraat/Dorpsstraat

gemeente
Zoetermeer

ZOETERMEER
IS DE PLEK.

➤ Start op het **Stadhuisplein**. Ga het **Zuidwaarts** op. Op het lila gebouw links zijn 's avonds twee projecties te zien: één aan de kant van het Zuidwaarts en één aan zijde van de Frankrijklaan.

1

Emmy Dijkstra ■ De reiziger (2019)

Emmy Dijkstra maakte voor dit lila gebouw een serie van vier afbeeldingen over 'de mens als reiziger'. Deze zijn op kleurendia's gezet, die afwisselend 's avonds op het gebouw worden geprojecteerd. Reizen zorgt voor ontmoetingen tussen mensen uit verschillende culturen en nieuwsgierigheid naar hoe anderen leven. Hier ontmoeten de mensen die langs het gebouw lopen de reiziger die Emmy Dijkstra op meerdere manieren heeft weergegeven.

? **Wat is ervoor nodig om te reizen? Wat zijn voor jou redenen om op pad te gaan?**

➤ Ga terug naar het **Stadhuisplein**. Neem bij de ingang van het Stadhuis-Forum de trap of de lift naar beneden, naar het perron van RandstadRail. Blijf rechtdoor lopen tot aan het einde van het perron. Daar rechtsaf, langs het Stadhuis-Forum, naar de Frankrijklaan. Na zons- ondergang is rechts op de lila gevel het tweede deel van het kunstwerk De reiziger van Emmy Dijkstra te zien. Steek via het zebrapad de **Frankrijklaan** over en loop via het grote plein van de **Markt** tot het water van de Grote Dobbe. Dit was vroeger de drink- en bluswatervoorziening van het oude dorp. In het water staat een fontein.

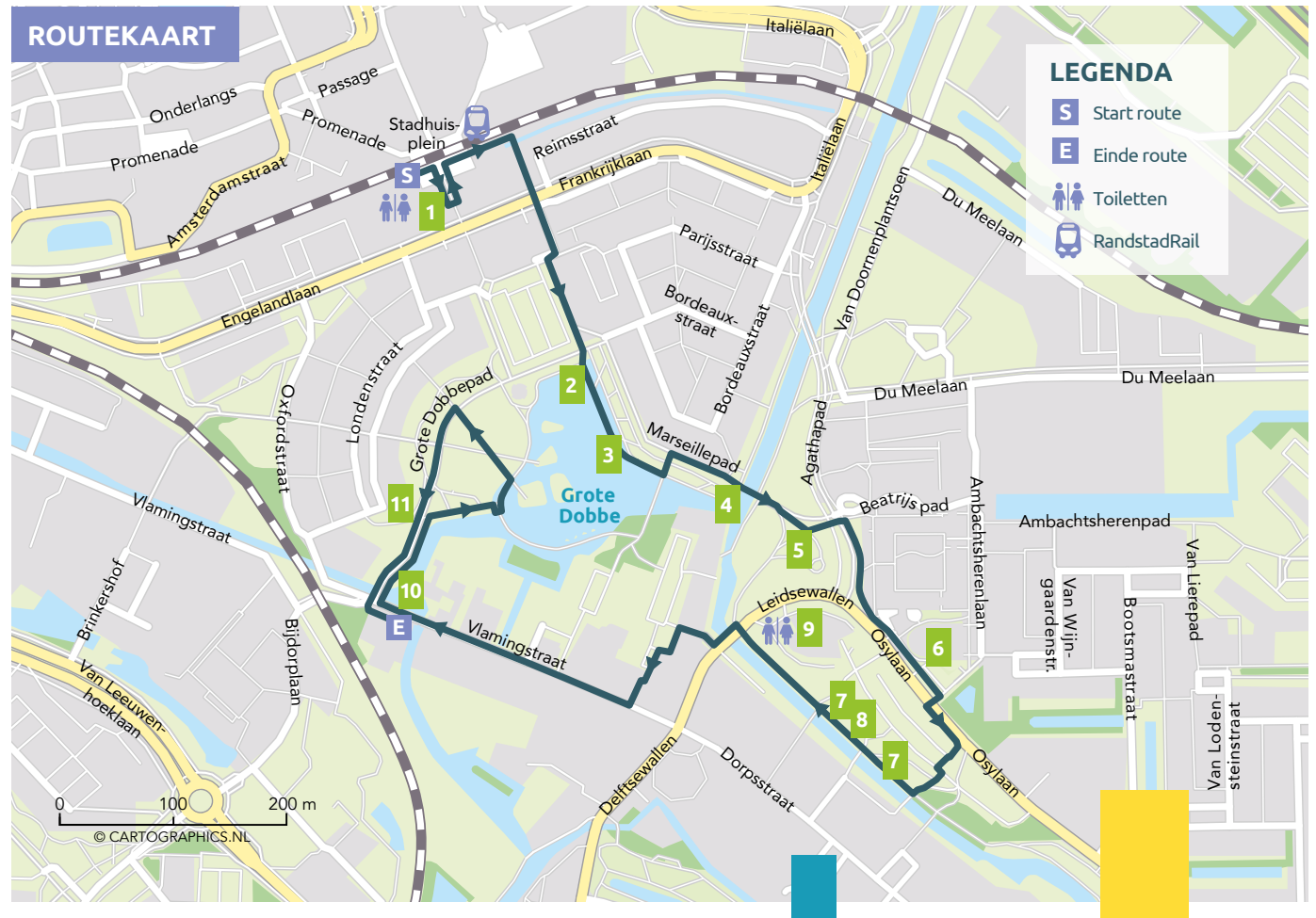
2

Marja en Frans de Boer-Lichtveld ■ Interaction I en II (1988)

Dit tweedelige beeld is in 2005 vanaf het Stadhuisplein verplaatst naar deze plek in het water, waar het nog beter

tot zijn recht komt. De weerkaatsing van zonlicht via het water op het geschuurde roestvrij staal geeft het beeld een telkens wisselend uiterlijk. Het liggende deel dient overdag als fontein. De spiralen symboliseren een voortdurende beweging, interactie en groei.

? **Waar doen de vormen van deze twee grote beelden je het meeste aan denken?**

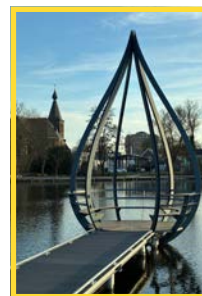

➤ Ga links op het vlonderpad rondom het water en loop door tot een druppel- of uivormige bouwsel. Of volg de stoep langs het water. Even voorbij het bouwsel is het vlonderpad zonder trap te bereiken.

3

Observatorium ■ De Waterloper (2025)

Aan een kleine aftakking van het vlonderpad ligt een sierlijke, open constructie. De vorm doet denken aan een reusachtige waterdruppel. Daarmee verwijzen Geert van de Camp, Andre Dekker, Lieven Poutsma en Ruud Reutelingsperger van Observatorium naar het vele water dat

in Zoetermeer aanwezig is. In én om de stad. Behalve dat hun Waterloper op een waterdruppel lijkt, echoot hij tegelijkertijd de uivormige top van de kerktoeren in de Dorpsstraat verderop. Zo verbindt dit kunstwerk in het water van de Grote Dobbe het nieuwe stadspark met het oude dorp. De Rotterdamse kunstenaarsmaatschap Observatorium werkt al jaren op de grens van architectuur en kunst. Deze makers zijn geïnteresseerd in steden en landschappen die in ontwikkeling zijn. Hun architectonische modellen voeren zij expres groot uit. Daarmee nodigen ze mensen uit om elkaar te ontmoeten en (samen) naar de omgeving te kijken.

? **Met wie zou je op deze plek een middag of avond het liefst willen doorbrengen? En waar zouden jullie het over hebben samen?**

➤ Vervolg het vlonderpad en ga daarna verder op de brede stoep van het Marseillepad. Je gaat rechts de houten **Nicolaasbrug** voorbij, die te herkennen is aan de drie gouden ballen, het symbool van Sint-Nicolaas. Aan het einde van het **Marseillepad** staat rechts een groot kunstwerk.

4 Irene Fortuyn/Robert O'Brien ■ Oude Dorp, Nieuwe Stad (1988)

Het kunstwerk 'Oude Dorp, Nieuwe Stad' bestaat uit een terracotta (= baksteenkleurige) betonnen wand, waarin twee poorten zijn uitgespaard. De wand staat op een lichtgrijze betonnen grondplaat. Uit de wand komen

aan de zijkant twee blauwe stalen kokers, die afbuigen en naast de grondplaat in de bestrating eindigen. Voor de poorten staan twee naar boven toe breder wordend blauwe kegels. Ze zijn net anders van vorm dan de recht aflopende poorten in het oranje vlak. Als je langs de kegels door de poorten kijkt, zie je achter het kunstwerk de bebouwing. Het kunstwerk is door de makers speciaal voor deze plek bedacht als 'schakelpunt' tussen het oude dorp en de nieuwe stad.

? **Wat denk je dat je ziet als je van de overkant van het water naar dit kunstwerk kijkt?**
Wat zie je als eerst?

➤ Volg het **Marseillepad** dat al snel overgaat in het **Beatrijepad**. Via de brug kom je in **Park Palenstein**. In het midden van dit stadspark ontdek je een hoog object van metaal.

5 Dicky Brand ■ Monument voor een boom (1990)

Dit boomvormige object is gemaakt voor Monumentendag 1990 en stond eerst in de beeldentuin achter het voormalige Stadmuseum. In 2014 is het verplaatst naar dit park. Het is bedoeld als gedenkteken voor de bomen die hadden kunnen groeien op de plek waar nu de

stad is gebouwd. De kunstenaar heeft slim gebruik gemaakt van de eigenschappen van het materiaal. De stam is gemaakt van repen gebogen cortenstaal: staal dat na een tijdje een klein laagje roest krijgt, maar niet doorroest. De kleur is diepbruin en het ruwe oppervlak geeft het een natuurlijke uitstraling, waardoor het doet denken aan boombast. De bovenkant is van koper, een materiaal dat door weer en wind na een tijdje groen uitslaat. Daardoor lijkt het op een bladerdak.

? **Wat mis je het meeste aan deze boom?**

➤ Rechts van dit beeld is een intiem **openluchttheater**. Vervolg het voetpad, steek de busbaan en het **Agathapad** over richting **Schoutenhoek**. Loop voorbij het gezondheidscentrum. Links om de hoek zie je een school met op de hoek een driedelig kunstwerk.

6 Isao Llorens Ishikawa ■ Mariposas (2012)

Voor de nieuwbouw van de voormalige Prins Bernhardschool verzon Isao een kunstwerk waarin vlinders de hoofdrol spelen. Vlinders staan symbool voor de ontwikkeling van kinderen naar volwassenen, waarna ze uiteindelijk uitvliegen. Binnen bracht hij vlinders in goudgeel glazuur aan op een gebogen wand van matte, zwarte tegels. Dat motief zette hij voort op doorzichtige folie op de ramen: er lijken vlinders achter het raam te fladderen. Op het dak bevestigde hij nog metalen vlinders op flexibele staven, zodat deze bewegen in de wind.

? **Vind jij dat dit kunstwerk met vlinders de school mooier of minder mooi maakt? Waarom?**

➤ Steek de parkeerplaats voor de school over. Steek bij het zebrapad de **Osylaan** over en loop verder. Na ongeveer 25 meter kun je rechts het pad omhoog op. Ga via **Achterom** verder de helling op tot het water (kijk uit voor het verkeer op de parkeerplaats!). Ga bovenaan rechtsaf op het pad langs de **Buurtvaart**. Loop door naar een eerste gebouwtje dat toegang geeft tot een parkeergarage.

7 Trudy Bersma/ Marijke Wijgerinck ■ SpeelSpoor: WandSteentjes (2011)

Op de gebouwtjes zijn 'friezen' (= sierbanden) van gekleurde betontegels aangebracht. De ontwerpen voor deze tegels zijn gemaakt in klei. Daarna zijn ze stuk voor stuk in beton afgegoten. Door het kleurcontrast in deze friezen weten mensen die kleuren lastig zien, dat er verschillende kleuren zijn gebruikt. De ontwerpen zijn gemaakt door kinderen. Ieder WandSteentje heeft een van de tien basisvormen die de kinderen samen kozen uit allerlei patronen die ze ontdekten in de Dorpsstraat op bijvoorbeeld gevels of bruggen. Die basisvorm vulden alle kinderen op hun eigen manier aan. Toch vormen ze nu een geheel.

? **De kinderen hebben de figuren met verschillende technieken in de klei aangebracht. Kun je twee tegenovergestelde manieren ontdekken?**

➤ Vervolg het pad langs het water. Net voorbij de brug staan rechts in het groen tien bijzondere plantenbakken.

8 Trudy Bersma/ Marijke Wijgerinck ■ SpeelSpoor: RuikStruikenTuin (2012)

Deze RuikStruikenTuin is aangelegd volgens een inrichtingsplan van twee kunstenaars. De tien plantenbakken en -vakken zijn gevuld met geurende planten. De tuin maakt deel uit van het SpeelSpoor rond de Dorpsstraat. De vormen van de plantenbakken zie je bijvoorbeeld terug in de SpeelSpoorStenen, de WandSteentjes en de HinkelBanen, die ook bij het SpeelSpoor horen. Het idee achter het SpeelSpoor is om mensen met én zonder een beperking samen te brengen. Van deze heerlijk ruikende tuin kunnen bijvoorbeeld slechtzienden ook genieten.

? **Kun je ruiken welke plant de lavendel is? En welke de tijm? Als je voorzichtig bent, mag je heel lichtjes over het blad wrijven, dan ruik je de geur van een plant beter.**

➤ Vervolg je weg over het pad. Net voorbij de geurtuin staat rechts het tweede toegangsgebouwtje met kleurige WandSteentjes. Links passeer je een opvallende **brug** over de Buurtvaart, ontworpen door de Zoetermeerse kunstenaar/ontwerper Marus van der Made. Bij het zebrapad steek je de Leidsewallen over. Stop en kijk even om naar de zwevende figuur boven het CKC & partners-gebouw.

9

Herman Lamers ■ De Val (2001)

Boven het dak van cultureel centrum CKC komt een figuur zomaar uit de hemel vallen. 's Avonds, als het licht aan is, lijkt de figuur boven het gebouw te zweven. Overdag steken de lijnen van het metaal als een tekening af tegen de lucht. Lamers kon aan de vorm van het gebouw zelf niet zien dat er binnen allerlei creatieve cursussen worden gegeven. Hij maakte daarom een herkenningsteken voor deze kunstzinnige activiteiten. Als kijker mag je zelf het verhaal bedenken rondom de vallende figuur.

Wat voor uitleg kan je geven aan dit beeld van een vallend figuurtje? Waarom zou de kunstenaar nou precies dát voor het dak van het CKC hebben verzonnen?

➤ Draai om en steek links door op de **Leidsewallen** richting het parkeerterrein achter de **Nicolaaskerk** uit 1915. Neem vóór de kerk links de steeg om uit te komen in de Dorpsstraat. Ga daar rechts en loop langs de voorkant van de Nicolaaskerk met het **beeld van Sint Nicolaas** op de gevel. Verderop gaat de Dorpsstraat over in de Vlamingstraat. Daar rechts de brug over, het Burgemeester Aptrootpark in. Meteen rechts staat een opmerkelijk voertuig.

10

Moritz Ebinger ■ De IJsslee (2005)

Ooit bestond er een échte ijslee, gebouwd in 1929 door Dirk Franx, een Zoetermeerse garagehouder én uitvinder. In strenge winters kon je met deze slee met propellermotor over bevroren wateren sleeën. Ebinger wil zorgen dat dit

verhaal verteld blijft worden. Voor de beeldenroute door de Dorpsstraat, met als thema 'verhalen van de stad', maakte hij de slee op zijn eigen manier na. De oorspronkelijke ijslee was van hout. Het exemplaar van Ebinger is van verzinkt staal en gelakt in een houtpatroon. Bovendien schilderde hij bloemetjes op het motorblok. De sierlijke stijl van de bloemen staat in contrast met het gevoel dat het zware staal oproept.

Kun je een wereldberoemde kunstenaar noemen die tegelijkertijd ook uitvinder was?

➤ Loop verder het park in. Sla het eerste pad rechtsaf en loop naar het vlonderpad rondom de **Grote Dobbe**. Rechts op de brug een informatiebord over de **ambachtsheerlijkheid**. Keer daarna om en volg het vlonderpad. Eerste pad linksaf. Bij de volgende splitsing rechts een boom met een hekje rondom. Deze **vredeboom** is hier in 1984 geplant. Ga nu linksom langs de bebouwing terug richting de IJsslee. Bijna aan het einde zie je rechts een groot, metalen beeld.

11

Dicky Brand ■ Waar ben je bang voor? (1987)

Ook dit beeld stond eerst in het Stadshart, op het Promenadeplein. Het is van dezelfde kunstenaar die ook het beeld in Park Palenstein maakte, maar hier is geen roest te zien: het is gemaakt van roestvrij staal. Het beeld bestaat uit twee hoofd-elementen: twee blauwe gebogen lijnen en een rood gebogen vlak. Door de verschillen in kleur komen ze los van elkaar. Het lijkt alsof het rode deel uit de blauwe lijnen is gezaagd, omhoog is gehaald en tussen de twee blauwe delen is geklemd. De vorm van het beeld lijkt geïnspireerd op een dier met vier poten.

Welk dier denk jij hier te zien? En wat is dat beest volgens jou aan het doen?

➤ Ga terug over de brug naar de **Vlamingstraat**. Hier eindigt de route.

Antwoorden

1. Om te willen reizen moet je bijvoorbeeld nieuws-gierig zijn naar andere landen en andere soorten mensen. Je moet je telkens aanpassen aan de nieuwe omgeving. Je kunt ook dromen over tropische stranden of juist het beklimmen van de hoogste berg.
2. Aan een slakkenhuis of een nautilusschelp
3. Dat kan je vriend(inn)en zijn, je moeder, opa of een beroemde persoon. Net waar jij van droomt of wie je mist. Deze bijzondere waterdruppel geeft ruimte aan iedereen en aan mooie gesprekken of samen stil naar het water kijken.
4. Vanaf de andere kant zie je eerst de muur met openingen en daar doorheen zie je een deel van de huizen van een nieuw deel van de stad.
5. Ziflakken en bladeren.
6. Je mag altijd zelf bedenken of je een kunstwerk mooi of lelijk vindt. Dat is ieders eigen smaak.
7. Tegelijk kun je ook zeggen dat dit kunstwerk de school iets extra's geeft. De vlinders maken dat je er toch net iets langer en even anders naar kijkt.
8. Sommige tekeningen of vormen zijn met rollertjes klei op de tegel aangebracht, andere voorstellingen zijn in de tegel gekrast.
9. Laveland ruikt meer zoet, naar bloemen en parfum, terwijl tijm meer hartig en kruidig ruikt. Er bestaat een mythisch verhaal over Icarus, de zoon van Daedalos. Hij maakte vleugels van bijenwas om te vliegen, maar viel uit de lucht toen hij te dicht bij de zon kwam. Ook kan je denken aan een vallende engel of aan inspiratie die onverwacht uit de lucht komt vallen.
10. Je hebt vast wel eens gehoord van Leonardo da Vinci. Hij leefde rond 1500 in Italië, schilderde de Mona Lisa en bedacht de voorloper van de helikopter: de luchtschroef. Zoek hem maar eens op als je hem nog niet kende.
11. Het zou zomaar een hond kunnen zijn, of misschien wel een egel. Je mag er zelf van alles in zien. Veel mensen denken dat het dier wegrent. En als je de titel van dit kunstwerk hoort, dan snap je vast waarom ze dat denken.